

Megjelenik minden vasárnap.

SZERKESZTŐSÉG:

Fütesz 133. sz.

ELŐFIZETÉSI ÁR:

egész évre ..... 4 frt
 fél évre ..... 2 ..
 3 hóra ..... 1 ..

Egyes szám ára 10 kr.

HALASI ÚJSÁG

TÁRSADALMI HETILAP.

KIADÓHIVATAL:
Fütesz 133. sz.

HIRDETÉSEK DÍJA:

Három hasábos példány 6 kr.
 Kis hirdetésben egy má 2 kr.

A hirdető fél nevével ellátott
 hirdetésnek külön 30 kr.
 bélyegdíj fizetendő.

Iparosaink és a vasut.

A közlekedési viszonyainkban történt nagy változás hatásának és következményének mérlegelésében eddig leginkább a gazdák és termelők szempontját tartottuk figyelemmel a szándékosan mellőztük azt a helybeli iparos és kereskedő közönségre való tekintettel is latolgatni. Mellőztük azért, mivel a tárgyát fontossága miatt az előbbiektől külön választva kívántuk megbeszélni.

Városunk közönsége túlyomóan termeléssel foglalkozik a természetesen, hogy a közlekedési viszonyok változása a foglalkozás körében fogja eszközölni azon nagy átalakításokat, melyek a városra nézve legkiválóbb fontosságúak tekintendők. Azonban iparos és kereskedő osztályunk is elég számos, hogy a város népességében tényezőnek ismerjük el. Épen ma közlünk egy kimutatást azokról, kik e nem sokára lejárandó évben iparongedőket nyertek a ebből is kitűnik, hogy ez az osztály évről évre szaporodik nálunk. A megnyitott vasut hatását legelőször és legközvetlenebbül ők érzik meg, valamint a nagy közönség is első sorban az ipari

és kereskedelmi cikkek árvaltozásán fogja észlelhetni a nagyvilággal való közvetlenebb összeköttetésünket.

A kisvárosi iparost és kereskedőt általános felfogás szerint a vasut veszélylyel fenyegeti. Ez által könnyű beímetelt talál a városba a gyári készítmény és a nagyvárosi kereskedő portékája, melynek olcsóbb áraival a vidéki iparos és kiskereskedő nehezen bírja megállni a versenyt. Az következők tehát ebből, hogy kisvárosokban melyek olcsó és könnyű összeköttetésben állnak a központtal, a helyi ipar és kereskedés tönkre megy. Csakhogy ennek épen ellenkezőjét tapasztalhatni minden vidéki városban. A közlekedés könnyűvé tétele nem csak a mezői gazdaságot, hanem az ipart is felvirágoztatja a nagy mértékben kifejlődő verseny hatása nem megülő, hanem meg-elevonító.

Igaz hogy a verseny félelmes dolog; mert az iparosnak és kereskedőnek addig van a legjobb dolga, a mi magáé van a vásáron. Csakhogy a versenynek az a jó tulajdonsága van, hogy a szunnyadozó vagy rostelkedő erőt talpra állítja és működésbe hozza; arra kényszerít mindenkit, hogy tevékeny-

ségét és munka erejét kifejtsse teljes mértékben s az így működésbe jött tehetségek mindig jobb életmódot biztosítanak az illetőknek, mint a verseny nélküli állapot puha tétlensége.

A vasut megindulta tehát forduló pontot fog képezni iparosaink életében is. Csakhogy rájuk nézve szintén az a jelszó most, a mi minden más osztályára a lakosságnak, hogy t. i. szakítani kell az eddigi életmóddal. Más mellékes foglalkozást (minő pl. a szállóművelés), az iparág mellett többé nem lehet űzni; minden mesterség igénybe veszi a maga emberét teljesen. Azon irigylésre méltó lebzselő gyöngyélet, melyet némely iparos eddig nálunk folytatott, (tisztelőt a kivételeknek) véget ért, szintugy az ünnepnapok kettős megülése, a piacon és körökben fél-fél napig való elidőzés stb.

A ki meg akar élni közlők, vagy szorgalmasan dolgozik, vagy végkép abban hagyja a mesterséget, mert az itmel-ámmal való munka ezentul nem nyújt kenyeret. Jön a fővárosi iparos, raktárt állít fel a közönség könnyen oda szokik, ha sok kifogása van a helybeli munka ellen. Iparosaink kénytelenek lesznek egyszerűen alaposan

TÁRCZA.

A közegészségügy Halason.*)

III.

— A lakókárok. —

A nagyvárosi szegény ember, a ki csak dohos pinezalakát tarthat, vagy a kinek felső emeletekben kell laknia, irigykedve sohajt föl: Milyen boldog a falusi nép! A föld fölött lakik és nem kell lépcsőket másznia; mindenkinek meg van a saját házikója.

Nézzük meg közelebbről e nagy boldogságot.

Városunkban nincsenek emeletes lakókárok; 2 családnál több egy házban nem igen lakik. Még a szegényebbnek is meg van az ő házacskája, sőt sok helyt a házakat gyűmölcsös udvarok környezik.

Kívülről nem gyakorol rossz benyomást roánk. De ha bemegyünk?

Már a jobb módúknál azt találjuk, hogy fonák felfogás, a legnagyobb könnyelműség uralkodik a házban. Már itt megőrzi az, hogy a 3—4 szoba közül az udvarit használják lakásként, az utcsait a legszűkebb, a legtisztogatásosabb, azt, melynek legjobb a levegője vendégszobának, paradics szobának lakatkanul hagyják. A gyermek szoba a legkisebb, a legszűkebb. Ebben 3—4 gyermek is alszik a cselédekkel együtt. Levegőt félnek beszerezni és ezért a lehető ritkán hagyják nyitva az ablakokat; pedig már az ablakok rendszerint jóval kisebbek mint a milyennek lenniök kellene hogy a szoba tiszta-gatáshoz képest elég levegőt és világosságot bocsáthassanak be.

Télen meg csaknem teljesen légmentesen zárják ablakaikat, a hasadókat fűrészparral, mohával betömik, attól félnek igazán hogy a jó levegő árt meg nekik.

De hát ez még mind nem olyan túrhetetlen.

A jobb módúak háza jórészt téglából, vagy jól kiszáritott vályogból épült és a mi a fű, vakolattal van burkolva. A jól kiégetett téglá, vagy teljesen kiszáritott vályog azért alkalmas a ház építésre, mert a légszere az ilyen fal lyukacsain bizonyos mértékben főtartatik és a tekintetben ez építőanyag többet ér, mint az olajos festékekkel vagy ezíra papír-kárpittal bevont sűrű mész, márványból épült paloták.

Ha még hozzávesszük azt is, hogy a jobb módúak szobájában padlóra is van, elmondhatjuk, hogy az emberi könnyelműség és tudatlanság, egyrészt a természet anyai gondoskodása, másrészt a mód által ellensúlyoztatik.

Annál súlyosabb körülmények között vannak a szegényebb sorsúak.

Ott a tudatlansághoz a földhöz ragadt szegénység, a véghetetlen nyomor társul.

Alacsony, 6—7 lábánál ritkán magasabb szobáskákat találunk, melyeknek párányi egy lábnyi ablakcsúkján csak félve oson be a fény. A levegő már künn rokad, mert ronggyal, sárral elzárják előle azt a csakoly kis részt is, melyet az építő pallér ott felejtett.

Maga a ház vort falból épült föl; a vort fal legtöbbször sűrű nehezen kiszáradó anyagból készült. A burkolat sárból van; a szoba padlóját szintén sárral tapasztják be. A ház környékét feltöltik földdel sokszor annyira,

hogy a szoba színe jóval alantabb áll mint az utcsó. Ebből az következik, hogy a sűrű anyagu falon a légszere nem mehet jól végbe, hogy az ajtó vagy ablaknyílásnál véletlenül bejutott friss levegő kevés, s hogy az ott megreked.

Következik továbbá az is, hogy a szobafal töve, a szoba talaja folyton túlnedves, tehát egészségtelen légréteg által környezetik.

És ez az elégtelen rossz levegő még rosszabbá válik az által, hogy abban szegény ember lakik, a kinek az a szoba sokszor nem csak lakása, hanem kamrája vagy műhelye is.

Itt alszanak, főznek, esznek, itt dolgoznak, mosnak és ruhát szárítanak, sőt nem ritkán baromfit költötenek és nevelnek!

És épen a nyomorúság ezen hajlékaiban van a legtöbb ember összeszűsülve!

Ha bemegyünk egy ilyen lakásba, elszörul a lélekzetünk az éktelen büntől.

Ez a bűz a lakók levegője! És ebben a levegőben látja meg a kis honpolgár először a világszűköt, ebben a jó levegőben érik meg a szegény cseméje a — temető számára.

Mit ér az ha paradicsom veszi is körül az ilyen lakást?

Mit ér az már most, ha minden családnak magának van ilyen lakása?

As udvarok is piszkosak a legtöbb háznál. A kut mellett sárgódörök vannak a disznók és baromfiak számára. A moslékot a ház elől öntik. A szemetet, trágyát halomra gyűjtik és hónapokig hagyják az udvaron rothadni.

Ezek a mi lakókáraink, melyekért a nagyvárosi ember megirigyel bennünket.

Dr. Róna Sámuel.

értémi iparigukat, ismerni annak minden legujabb vívmányát és haladását, olvasni szakközlönyeket, meglátogatni a kiállításokat, mert csak így állhatják meg a versenyt avval a fővárosi iparossal, a ki mindezeket már régen folytatja.

Azon kívül van még egy hatalmas eszköze a kisiparnak a nagyvárosi, illetőleg a gyári ipar fölött. Ez a pontosság. A gyári cikk és az ismeretlen kéz munkája iránt mindenki bizonyos előítélettel viseltetik s szívesebben dolgoztat az előtte ismert helybeli iparossal; de csak addig, míg a kényszerűség a gyári cikkhez nem hajtja. Mert ha a helybeli iparos kétszer háromszor elmulasztja a határidőt, a mikorra a vállalt munkát elkészíteni ígérte, természetesen, hogy a vevő, a ki nem szeret várakozni, elmegy a raktárba s megveszi a gyári, habár silányabb készítésű munkát, egyszerűen azért, mert azt mindenkor készen kapja. Különösen a pontosság az, mely ellen helybeli iparosaink annyit vétenek s azért saját jól felfogott érdekükben szakítaniok kell ez eddigi eljárással.

Ezek szemmel tartása mellett a vasút meghozza nekik is az előnyöket. A forgalom élénkülése előmozdítja a városban a közvagyonosodást s ezzel együtt az ipari és kereskedelmi cikkek fogyasztását; munka lesz állandóan s a ki dolgozik boldogulni fog.

A csángók a forradalomban.

A múlt héten egy csángó küldöttség járt Budapesten, honnét a dél-magyarországi kincstári birtokok megtekintésére vitték le őket a Bánságba, hogy ott azon helyet, a hol letelepíteni fognak, megismerléjék. A csángók Bukovinában és Moldvában laknak; a moldvai csángók, történészek állítása szerint kunok és bessonyók maradékai; a bukovinaiak a múlt században politikai üldözés elől Magyarországból menekültek oda. Ez utóbbiak hazatelepítéséről van most szó, a mi nemzetiségi szempontból nagy jótétemény volna az alvidékre, mivel a csángók nagy szívóssággal ragaszkodnak magyar nemzetiségükhöz s idegen elemektől körüyezve a legkedvezőtlenebb viszonyok közt is meg tudták azt tartani mind e mai napig.

A bukovinai csángók osztrák alattvalók, s mint ilyenek természetesen a császár zászlaja alatt végelik katonáskodásukat. Ott végeztek azt a szabadságharc idején is, a mikor aztán azon szomorú helyzetbe jutottak, hogy saját testvéreik a magyarok ellen kellett küzdeniök.

A csángó katonáknak akkori szereplésére vonatkozólag Karacs Teréz kisasszony a következő érdekes sorokat írja nekünk:

Miskolcz városa, mint tudva van, az 1848/49-iki hadjárat nyugtalanságainak nagyon ki volt téve. A város lakosainak sok alkalmuk volt megismerkedni mondhatni, három féle hatalmas hadsereg átvonulásával s azok különbözőségeikkel. Emlémem előtt még most is mint álomszerű s hihetetlen ködképek vonulnak ismételve el ama távol letűnt napok futó eseményei. Abban az időben Miskolczon laktam én is; lakásom a városbáz

és megyeház legközelében volt s mint egy népes felsőbb loányintézet vezetője, tágszállással bírtam; s a járó koldó hadak nagy része ott vonult el ablakaim előtt. Természetesen az egész hadjárat alatt beszállásolásokkal bőven elláttak engem is mint a többi lakost.

1849-ben a fegyver már le volt rakva, a város már ekkor néma, nagyon néma lett. Ha beszélünk is, csak suttogva mondtuk el a szárnyon röpködő híreket, reményeinket s kétségeinket. Nem vert fel álmainkból egy-egy érkező serog riadó zaja, katonának nyomát sem lehetett látni. Bőlelmes nagy szűnet állott be.

Egyszer alkonyatkor bentlakó növendékeimmel a hosszú fedett folyosón üldögéltünk, midőn bizonyos katonás léptek lönök hallhatók s csakugyan a kapu bejárat boltzata alatt néhány katona állt meg. Vezetőjük a városi hajdu fellépve a folyosóra, így szólt hozzám: Kérem tessék szállást adni egy éjre a jó fiuknak.

— Mit gondol kegyed, hogy hozzám szállásol, hiszen elég gazdag szomszédom van, vigye oda őket, zugolódtam.

— Csak egy éjre kérem, ők csak átutazók, békitott a szállásoló.

— Hozzon magyarokat, azokat szívesen látom, mondtam már engedztőlédve.

— Magyarok vagyunk mi szóllal meg erre egy a sorból, az az csángók, ha totazott hírlünket hallani.

El nem várt tiszta magyar hang felvilanyozá bántódo lelkenet.

— Tehát magyarok önök? szóltam örömríadva. Jöjjenek be szaporán, a mim van megosztom szívesen.*)

— Semmit sem kérünk, csak hálaást, szólt a nyájias csángó.

A legnagyobb iskolatermet csakhamar berendezték számukra; szalma terítettett a földre, gyertya gyújtatott számukra s mint varázsoló oly hamar beteretmté a hosszú iskolai asztalra a gőzölgo vacsorát az ön akkori főzőnőm.

Fájdalom, csakhamar szótfoszlott rózsás reményünk, miután a derék csángók (kiket körülfogtunk szobájukban kérdéseinkkel) tudatták velünk, hogy ők nem a feloszlott honvéd sereghez, hanem az osztrákhöz tartoznak.

— Mi igaz magyarok vagyunk, szólt az egyik, de a császár katonái.

— És a magyar ellen harcoltak? kérdém.

— Seha, mi csak szálláskészítőkül vagyunk kiküldve, mivel tudunk magyarul. Ma itt jelentettük be az érkező csapatot, holnap már másutt végezzük a katonai kötettségünket.

Szomorú ébredés volt ez nekünk a honvédeket váróknak s nagy bánatosan jó éjt kívántunk a jó vitózeknek. A hét legény, ha jól emlékezem, Andrásfalvára, Boldogházára és Istenszögirtára voltak.

Reggel, mielőtt távoztak volna, bementem hozzájuk pár nyájias szóval búcsút venni a távoli magyar rokonoktól. Épen fegyverük s ruhájuk tisztogatásával foglalkoztak. Egyik gyorsan előbem lép ezen szavakkal:

— Kérjük, vonuljon vissza, hibát követünk el, ne lássa meg, még jóvá nem tesszük.

*) Az átutazó hadsereg sok évnivalót felemlített, az iskola jövendelmé kíván volt a forradalom zavarában s elrajtett magyar pézslük nem volt érvényes.

Már ekkor megláttam; egy pár üveg-tábla volt kitörve az ablakban.

— Sommi, vigasztalám a szólót, majd megcsináltatom.

— Azt nem engedjük; már egyik pajtás elment az üvegcsért, szeretttük volna, ha nem is látta volna. Pajtásom fegyver tisztítás közben követő ol a kárt.

Az üveges ekkor megjelent, elkészíté az ablakot, de a csángók a munkadíjat fizetni sommi áron nem engedék nekem.

Osztrák katonától természetesen nagyon meglepő volt ez eljárás. Mindenesetre erős jellemre és becsületosságra mutatott náluk. Ha sok csángó hasonló a nálam 33 évvel előltt beszállásolt héthez, akkor bizony nyer velök a haza, ha ide vándorolnak. Isten segítse őket!

A budapest-zimonyi vasút története.

— Folytatás. —

Az 1868. január 11-iki gazdasági gyűlésből kiküldött vasuti bizottság az évtized folyamán tevékony részt vett mindazon munkálatokban, melyek ez idő tájt a Tisza-Duna-köz közlekedési viszonyainak javítását célozták. Érinkezésbe helyezkedet az időközben megalakult magyar kormány közlekedési minisztériumával majd azon tekintélyes hazafiakból alakult consortiummal, mely a Pesttől Szegedig tervezett csatorna kiépítését tervezte.

Jelentőkenyebb lendületet mindaz ügyek természetesen nem vehettek az ez időben uralkodott ideiglenes kormány rendszerek alatt s csak akkor jutottak gyorsabb folyamathoz, midőn az ország kormánya a nemzet képviselőitől választott férliakra bízott.

1867. december 6-án tartatott ez ügyben innét közgyűlés Halason. E közgyűlés gróf Ráday (tedon jászunkertületi főkapitány elnöklété alatt folyt le; jelen volt rajta Balogh Imre kiakunkertületi kapitány, Székér Jozsef főbíró, s a városi képviselői közgyűlés tagjai teljes számmal. A gyűlésen Gál Lajos mérnök és birtokos előterjeszté a vasuti bizottság addigi működéséről szóló jelentését s így mindennek fölött azt, hogy a gróf Zichy Jenő elnöklété alatt alakult részvénytársulat mérnököi már ekkor a határterület megvizsgálásával foglalkoztak s a pest-belgrádi vasut kiépítésé kijátába van helyezve, a nélkül azonban, hogy (mint az ülésről szóló jegyzőkönyv mondja), a pest-szegedi csatorna létesíthetése oltve volna.

A városi közgyűlés ekkor tett első ízben ajánlatot az építendő vasutra vagy csatornára. Ez ajánlatra vonatkozó közgyűlési végzés a következőleg hangzik:

„A birtokosság tekintettel a nagy horderejű s városunk jövendő boldogságára nézve életkörülmény vált vállalat létre jöhétére, azt tehetségéhez mérten töle telhető anyagi és szellemi támogatással előmozdítani fő feladatának tartja; — s a csatornaügyben kiküldött bizottság által ajánlatba tett 20.000 közi napszámot és megkívántató földterületet a vas-, vagy vízi utat építő társulatnak azon esetben, ha a vasut vagy a csatorna határterületükön a várostól 4000 ölnél közelebb távolságra vezetotik, ingyen megajánlja és megadja; ha azonban a vasut vagy csatorna városunktól 4000 ölnél messzebb, de saját területükön vezetotik, azon igéretnek csak felét fogja a birtokosság teljesíteni.

A megkívántató munkaerő kiállítás s a földkiajátítás módosatai csak a végleges elhatározással fognak kidolgoztatni.

Miről a csatornaügyi bizottság elnöke Gyárfás István úr és Gál Lajos úr tudomás s az illetőkkel közlés végett jegyzőkönyvi kivonásban értesítendők.

Ez volt az első határozott nyilatkozat és

ajánlattól a halasi birtokosság részéről az itt keresztül vezetendő vasút ügyében.

A képviselői közgyűlés legközelebb 1869. május 30-án tartott ülését a vasút ügyében Székér József főbíró elnöklése alatt. E gyűlésen az elnök előterjeszté, hogy azon napokban Halas városa területén megjelent Gulácsy Kálmán mérnök, mint a tervezett pest-belgrádi vasútvonal kiépítésére vállalkozó részvénytársulat meghívottja s annak közbejötté és felhívására kimontok, a már egy ízben kilátásba helyezett és a gr. Zichy Jónó elnöklése alatti társulat mérnökei által előleges munkálattal meghatározott vonal kimutatása végett, mely alkalommal a nevezett mérnök a közbirtokosság és esetleg a hatóság részére statisztikai adatok szerzése végett több pontokba foglalt kérdéseket adott által kiegészítés s a társulatnak e területről nyerendő ismeret nyújtás végett: — mely pontozatoknak tételtől tételtre lett felolvasása után mellőzve a közbirtokosság intézkedési körén kívül eső kérdéseket tárgyalás és megvitatás alá felvettett azon Halas város lakosságához intézett kérdés: „Van-e ohajtása egy vasútvonal létrehozására s ennek létrehozására hajlandó volna-e a város és mily mértékben segítséget nyújtani. Erre ugyancsak a birtokosságnak e tárgyban kelt korábbi (1867-iki) intézkedésének közé tételt mellett következő egyhangúlag elfogadott határozat s a jelen esetben tudtul adandó felelet jött létre:

„A birtokosság örömmel fogadja a jelentkező Gulácsy Kálmán mérnök úr által képviselt részvénytársulatnak kilátásba helyezett s városunk jövő boldogságának alapkövével szolgálható s nagy kiterjedésű határterületeinkre életkérdésessé vált vasút vonalnak, Pest-től összekötő itteni keresztül vezetőséget és ezen tervezetet, telhetőség anyagi pártolás, úgy a m. kir. miniszterium, valamint szükség esetében az országgyűlés előtt leendő körvényezést támogató közreműködésével elősegíteni igéri s vonatkozva az ez őrdombon kelt korábbi (1867-iki) határozatra, abból a csatornát illető módosítás kihagyása mellett igéri és azon esetben, ha a tervezett vasút vonal határterületünket érintve közvetlen a város alatt állomás helylyel összekötve vezetettnek, kötelezettségül elfogadja, hogy a kiépítéshez 20,000 kézi napszámot és a szükséges földterületet minden díj nélkül ingyen közszolgáltatni az illető társulat rendelkezése alá.

Úgy a felajánlott munkaerő kiállítás, valamint a területnek kirajtatása e tervezett vasútvonal engedélyezéséig határván font, — a többire nézve, a statisztikai adatok beszerzését illető kérdések a helyi, ügynevezett csatornügyi bizottságnak kitöltés végett átadatnak, egyszerre mind innen Tok. Péter Dénes helyi esküdt ur, mint az említett bizottságnak tagja megkéretik, hogy a szomszédos Majsa községtől az ide vonatkozó statisztikai adatokat, a mennyiben e város is az itt vezetendő vasútvonal által a pesti közlekedés közelsége miatt előnyben részesülne, — megsejtenni s a működő bizottságnak átadni sziveskedjék.

Miről a bizottság elnöke Tok. György s István ur a körölcsek kapcsolataiban: továbbá Székér József főbíró ur s végül a felkért Péter Dénes ur jogzykönyvi kivonaton értesítendő.

Előfizetési felhívás.

Közelgővén az év vége, tisztelettel felajánljuk lapunknak azon pártolóit, a kiknek előfizetése december végével lejár, az előfizetés megújítására, nehogy a szótküliségben fennakadás történjék. A helybeli példányok kihordásában legutóbb igen sok bajoskodásunk volt, mivel alkalmas kihordót nem voltunk képesek találni. E bajon

azonban most már segítettünk s az eddigi hiányokért a t. közönség elnézését kérjük.

Az előfizetési ár változatlanul marad.

Egész évre	4 frt.
Fél évre	2 frt.
Negyed évre	1 frt.

H I R E K.

— Vasuti baleset. A budapesti monyi vasuton e héten szerdán jelentékeny baleset történt a soroksári állomásnál. A pályaudvaron állott egy vegyes vonat egy mellékvágányon, úgy azonban, hogy a kocsik egy része a fővágányig nyult el. A felülről beérkező tehervonat a fővágányon volt megálló, minthogy azonban a pályaudvar lejtős helyen fekszik, ez utóbbi vonatot nem bírták hirtelen megállítani, minnek következtében ez neki mozt a vegyes vonat azon kocsijainak, melyek a fővágányra átnyultak. Az átközésben a vegyes vonathoz hat óras készenes kocsit totemos sörüléseket szenvedett, a vonat személyzetének azonban nem történt semmi baja, szintugy az útasoknak sem.

— Iparosok szaporodása. A folyó 1882. évben Halason a következők nyertek iparengedélyt: Biró Antal szabó, Sudriez Lajos hentes (elköltözött), Árvai Lajos kerékgyártó, Deutsch Lázár óras, Farkas Antal kötelgyártó, Babó Sándor szűrszaló, Lampl Etel Moss Józsefné hálogos, Korcsák Pálóc Pál építész, Kisvárdai Ferencz nézőkőfa, Árvai Venczel kerékgyártó, Böhm Mór szűrszaló, Csöfregi István kovács, Rózsa Ferdinánd szatós, Schön Lipót szatós, Tóth Imróné kalapos, Osornus József pék, Horváth István kerékgyártó, Horváth Ferencz kovács, Thorma István husvágó, Práger Ignácz vasárna, Csöfregi Sándor kovács, Kmott Imre husvágó, Kün László husvágó, Fehér Julianna hentes, Kupa Lajos cipész, Borki Károly cipész. — Az iparosok névjegyzőkönyvből kitöröltette magát Moss József hálogos.

— Kirabolt őrház. A Halas és Szabadka közti vonalrész tudvalevőleg igen kiöten pusztaságokon halad át s előre látható, hogy ott a vonal személyzete sok balesetnek ki lesz tőve. Maga Kelebia állomás oly elhagyott pusztaság közepén áll, hogy ott a környéken több órajárásnyira nem láthatni emberi lakot. A gyér ordóval borított homok halmok közt az őrházak szinte el vannak rejtve s az ott lakó személyzet biztonsági állapota nem mondható valami fényesnek. A múlt héten egy őrházat Kelebia közelében már ki is raboltak. Mig az őr a vonalon kintjárt, lakását három ismeretlen ember fölverte s az ott lévő házi butor egy részét s némi készpénzt elvittok. — Vadkört és Halas közt meg e héten valami pusztai csavargók úgy trófiáltak meg egy őrt, hogy őjjel a lakása ajtaját botámasztották, úgy hogy ez a vonat érkezésekor nem tudott kijönni. Kihálására aztán a vonat személyzete szabadította ki fogásából.

— Még egy működő előadást. A halasi Intárság a jövő hó 6-án társzvizsgálommal egybe kötött működő előadást rendez. A meghívók már legközelebb szét küldetnek.

— Mac Adam Halason. Egy szűrszaló lakotára felkört bennünket a következő sorok közlése: Tudom, hogy kevés halasi ember hallotta hírt annak a furcsa nevű anglium nemzetos urnak, a kinok nevezetessége abból áll, hogy ő egészen új elméletet állított fel a kocsik építésére és elmélete a gyakorlatban is nagyon jónak bizonyult. Azt hiszem, hogy városunk azon tisztelt előjárói, kiknek szakaszor kötelezőgök az útszák járható állapotáról gondoskodni, nemcsak tanulmányoz-

ták, de teljesen el is sajátították annak az anglium Mac Adamnak az építési elméletét, mert látom hogy szép sikerrel alkalmazzák is. Az elmélet az, hogy az utak alépitményét olyan anyagból kell csinálni, mely a felső burkolatnak kellő szilárdság mellett még némi ruganyosságot is kölcsönöz. Persze nálunk ilyen anyagot bajos találni, de hát minden lehet csak akarni kell. Ime mi lehet ruganyosabb alap a fútoza feneketlen pocolyája oltótlésánél, mint a kővékbo kötözött somfüsomfa! Hiszen az akasztófára itelt cigánynak is az volt a kívánsága, hogy erre a botánikai speciálításra kössék föl. Már most tehát a ruganyos szilárd alap megvan, hát burkolatnak kell-e puhább valami, mint az ógett házak tapasztórmeléke. Az is igen jó, csak az a kis hátránya van, hogy ha megázik, olyan kemény lesz, mint a ezibere leveles! Hja, de ezen is lehet segíteni! Mire való a gazjus? meg kell vele borsolni a eziborét, és ha valaki öngyázatlanasága miatt belefördülván, megkóstolja, jótállok érte, hogy szájában marad az ize földi életének utolsó pillanatáig. Hogy a tulajdon ruganyosággal összekötött puhasága miatt kitörhet a ló lába, vagy a kocsin ülő lakotára szárazföldi tengeri betegséget kap: az nem nagy baj. Hiszen épen ott van apatika, minddjárt vehet medicinát magának. Ajánlom e fontos körülményt a netalán a főszögre kocsikázandó szakelőjáró urak becses figyelmébe. Irta pedig ezen elmékedést egy a kálvinista templomon feljül lakó bánatos lakotára, a kinok egyóbb baja nincs, mint az, hogy csak egyetlen kitörni való nyaka van.

— Arany János szobrára újabban a következő adakozások történtek nálunk
Ortlieb Lina kisasszony A t h e n b d l (e mottoval: „Halnak halnak egyre halnak, Szino lángja a magyarnak”) 2 frt — kr.
Farkas István V. oszt. tanuló — „ 50 „
Múltkori kimutatásunk 85 „ 80 „

Összesen: 88 frt 80 kr.

— Felhívás. Tisztelettel felhívom a delegylet t. működő tagjait, hogy az ének gyakorlatokra meghatározott napokon ezentul 7 óra helyett, 6 órakor szorgalmasan megjelenjen sziveskedjenek. Halas, 1882. decz. 16. Péter Kálmán jogzyó.

— Pest-Kiskun megye közigazgatási bizottsága e havi ülésén, mely decz. 14-én tartatott az erdőbirtokosokat illetőleg érdekes tanácskozás folyt. A földmívelési miniszter ugyanis köriratot intézett a törvényhatóságokhoz, melyben meghagyja hogy minden erdőbirtokos rendszeres üzemtervet tartozik kidolgoztatni erdejének kezeléséről, de ennek készítésétől eltöltja az erdőterületeket, hanem az erdőmérnökökre bizza, kiknek napidiját nyáron három, télen pedig két forintban állapítja meg. A közigazgatási bizottság föl attól, hogy napidijakmellett akadhatnak egyesek, kik hónapokra tartozó vadászati passzióik kioldgítására használnák föl az alkalmat s ezáltal egyon községeket tönkre tonnónek. Helyesebbnek tartaná, ha munkálataukért a miniszter holdankönti egyetgarakat szabna meg vagy speczialiter engedélyezné, hogy a megye területén rendszeresítőit két orlószák köteleztetnék a községek tulajdonát képező kisebb erdősegekről üzemtervet készíteni. A közigazgatási bizottság ennek engedélyezése végett feliratot nyújt bo a miniszternek. Megomlított még, hogy a dohánybeváltáshoz közigazgatási bizottságnak kinevezettok: a budapesti keldloho Hollagh Imre, a szegedi kerülethez tartozó főlegyházi beváltási hivatalhoz Mihálovics Béla, helyettesül pedig Bánhidj Ferencz.

— Főlegyháza városának jövő évi költségvetése, mint az ottani lapban olvastuk, a következő főösszegeket tünteti föl: Bevétel 101.605 frt 7 kr. kiadás 128.035 frt 49 kr. E szerint fodezetlen kiadás marad 26.430 frt 62 kr. melyet egyóbb alap hiányában pótdóval kell fodezni. E szerint 1 frt államadóra önk 30 kr. Megomlított itt egy úttal, hogy Főlegyháza város összes vagyona tazon ki 358.887 frt 28 kr. tartozása 171.100 frt 18 kr. valódi értéke tehát 182.688 frt 10 kr.

— Husvágási engedély. Kmett Imre halasi lakos a múlt napokban folyamodott a tanácshoz, hogy marhahús vágására adjon neki engedélyt. A tanács e kérelmet elutasította, azon okból, mert a városi mézarszék bérifje szerződés szerűleg kötelezve van hogy a közönség számára marhahúst folytonosan tartson készletben. Az indokolásban kiemeli még a tanács, hogy a hús-árak tekintetében visszaélés a bérlő által nem követhető el, mert a hús árát a tanács állapítja meg probavágás alapján. A törvény értelmében meg lehet ugyan adni az engedélyt; minthogy azonban már volt eset, hogy a bérlő mellett a marhahús mérés másnak is megengedett (a múlt években itt fennállott consortiumnak) akkor kitűnt, hogy két mézarszék a városban fenn nem állhat. A folyamodó azonban nem nyugodott bele ez indokolásba, hanem az ügyet fölbbezte a vármegyéhez. Megjegyezzük, hogy hasonló folyamodást adott be a napokban Thorma István halasi lakos, a ki szintén elutasított. Ez azonban az elutasító végzés ellen nem adott be fölbbezést.

— Mire tanítsa a gazda leányait. Egy amerikai lap a következő jó tanácsokat osztogatja olvasóinak: Mindenki tanítsa arra leányát, hogy saját erejébe bizzék, hogy tudjon konyerret sütni, — tudjon ingot varrni, hogy maga nőzzen be az élőkamrába. Tanítsa arra, hogy hania haját ne visoljen, hogy jó oros meleg cipőben járjon. Tanítsa ruha mosásra, vasalásra. Tanítsa arra, hogy maga készítse ruháit. Tanítsa arra, hogy egy forint száz kr. Tanítsa arra, hogyan kell jó rántást csinálni. Tanítsa arra, hogyan kell harisnyát foltozni és fejlni. Tanítsa arra, hogyan kell a lehet katon ruhába járni, mégis királynéra omlékoztatni. Tanítsa arra, hogy behatóan és helyesen gondolkodjék. Tanítsa arra, hogy a piros pozsgás arcz többet ér száz halaványnál. Tanítsa arra, hogy nem a pénzben, hanem a jó erkölcsben van a gazdagság. Tanítsa arra, hogy milyen nagy istenálálása, mikor konyhát szobát rendben tarthat. Tanítsa arra, hogy minél okosabban osztjuk be jövedelmünket, annál többet lehet meggazdálkodni. Tanítsa arra, hogy a léha fiatal embernek feléje ne nézzen. Tanítsa arra, hogy minél bővebben költünk, annál közelebb jutunk a szegények házához. Tanítsa arra, hogy leginkább az aszanyon fordul meg az utódok boldogsága. Tanítsa arra, hogy az okos számítás többet ér 12 kenyőrnél. Tanítsa arra, hogy az isten képére van teremve, de nem az erős fizésbe áll a hasonlatosság. — A mennyire tehetsége engedi, tanítsa a művészetekre is.

K Ö Z G A Z D A S Á G.

A gyümölcstermesztésről.

Minden népnek, mely a nagyvilággal forgalmi összeköttetésben áll, oly termelési ággal kell foglalkoznia, mely reája nézve legtermészetesebb, legkönnyebb, egyszerűen legjövődolmezőbb is.

Mi földmivelő nép voltunk és időtől fogva, arról eszentul sem mondhatunk le. Csakhogy a földmivelésnek sok ága-boga van, épen úgy mint más mesterségnek — a nem csupán gabona termesztést kell azon érteni. A mi nagy kiterjedésű határunkon igen-igen sok hely van olyan, mely gabona termesztésre egyáltalában nem is alkalmas, de a melyeket más észira szépen felhasználhatnánk.

Hogy a homoknak hasznát lehet venni, azt eddig is tudtuk, de figyelembe kell vennünk, hogy eszentul még több hasznót vonhatunk abból. A gyümölcs-termesztés eddig nem szette ki magát kellően nálunk, de ki fogja fizetni ezután.

A példáért nem kell messze mennünk.

Itt van csak a szomszédságban Kecskemét. Kecskeméten csak barackból szettek árulnak évenként. Azután meg Körös. Nemi is hinné az ember hogy Nagy-Körösi meny-

nyi embert tett már gazdaggá a meggytermesztés.

Fogjunk hozzá tehát mi is nagyobb mértékben mint eddig, a gyümölcstermesztéshez. Még pedig mentől előbb, ne halogassuk a dolgot. Persze, hogy úgy vagyunk vele sokan, hogy hadd kezdje más, majd meglátjuk mire megy vele. De nem így kell gondolkozni.

Minél több ember kezdi annál jobb, a példa ragad, mert miként két-három fecsko nem csinál tavaszt, úgy két-három termelő sem csinál piacot.

Majd ha hírt veszi az a külföldi vevő, hogy van gyümölcsünk elég, akkor el fog jönni hozzánk és elszállítja gyümölcsünket, busásan kifizetvön annak árát.

Es a gyümölcs termelős pedig nem valami ördögi mesterség. Megtanulhatja azt akárki, csak egy kis szorgalma és ügyessége legyen hozzá.

Ne várakozunk hát sokáig, mert könnyen ki lehetünk téve annak, hogy idegenek vándorolnak be hozzánk a jó oleóért összevásárolják homokjainkat s azok lesznek az urak belőle, minket pedig csak majd napaszmosságnak fognak felhasználni. Okuljunk a dohány kertészekben. Előzőt csak pár évtizeddel még alig jutott észbe valakinek, hogy dohányt kellene termesztetni s a mint egyszer megindult a termelés, tömögöstől jöttük ide Péteriből meg ki tudná honnan, a kertészek nem hozván magukkal egyebet mint a fűzőt s egy pár kukát s ma nagy részük magtelepedett vagyonos ember, sőt még köpvinelő választó is.

De mint mindent a világon úgy a gyümölcstermesztést is rendszeresen kell üzni. Nem szabad volna sokféle faj gyümölcsöt termesztetni, hanem csak is azt a mivel legkövesebb baj van, a talajnak legjobban megfelelő és jövődolmező.

Kísérletek és tapasztalatok bizonyítják hogy a kajasi barack a mi vidékünkön mindent megterem s szépen díszlik úgy a magasabb mint az alacsonyabb helyen.

A mi homokos talajunkra tehát első sorban ez volna ajánlható. Alacsonyabb helyeken díszlik az alma is. Hogy mely fajok alkalmasak ebből a mi földünkön, ennek sorozata össze van állitva a helybeli gazdasági egyletnél, melynek elnöke a polgármester.

TERMÉNYEK ÁRA.

Termények ára Halason december 18. Búza 6-7- frt, reze frt kr., árpa frt kr., zab frt kr., köles — frt — kr. mind 100 literenként. Kukorica száka 1 frt morzolt 100 liter 3.80

Heti jelentés a budapesti gabonaszadérról.

Budapest december hó 15-én.			
Búza	új bányági	78-81 k/g	9:20 9:70
—	új (szavvidéki)	78-81 k/g	9:45 9:95
—	új pestvidéki	78-81 k/g	9:40 9:90
—	új fehérmegyői	78-81 k/g	9:40 9:90
—	új bécsei	78-81 k/g	9:30 9:75
—	új északmagyarországi	78-81 k/g	9:00 9:30
Reze	új — — —	70-73 k/g	7: — 7:30
Árpa	új takarmány	60-62 k/g	6:40 6:65
—	új égetni való	62-64 k/g	7:20 7:30
—	új sörfőzdei	64-66 k/g	8:40 9:50
Zab	új — — —	37-40 k/g	6:10 6:50
Tengeri	ó bányági	75 k/g	6: — 6:10
—	ó másnemű	73 k/g	5:90 6: —
Köles	ó — — —	— k/g	6:15 6:50
Repce	új káposzta	— k/g	— — —
—	új bányági	— k/g	— — —

H a t á r i d ő ü z l e t.

	Irányszat	Határidő	pénz	Ár
Búza	lanyha	tavasza	9:40	9:48
—	—	őzre	—	—
—	—	jul. aug.-ra 1883.	—	—
Tengeri	—	máj. jun.-ra 1883.	6:05	6:08
Zab	—	tavasza	6:40	6:45
—	—	őzre	—	—
Repce káp.	—	aug. asept-re	13 1/2	13 1/2
—	bánya.	jul. aug.-ra	—	—

Közbányai dísznévándr dec. 15. Magyarországi vés, nehéz csőtér kilogramma — — — kr., fiatal nehéz 61-62 1/2 kr., könnyű 60-61 kr. Szedett nehéz — kr., könnyű 56-58 kr. Oláhországi 61-61 kr., szerbiái 60-61 — kr. Kletyul: páronként 45 kilogramm a szonfeldi 4%-os levonás.

Vasúti menetrend.

Halasról indul

Budapestre:

Személyvonat	— —	délelőtt	11 óra 50 peres.
Vegyesvonat	— —	éjjel	12 óra 30 peres.

Szabadkára:

Személyvonat	— —	délután	3 óra 57 peres.
Vegyes vonat	— —	éjjel	3 óra 18 peres.

Halasra érkezik

Budapestről:

Személyvonat	— —	délelőtt	2 óra 50 peres.
Vegyesvonat	— —	éjjel	3 óra — —

Szabadkáról:

Személyvonat	— —	délelőtt	11 óra 48 peres.
Vegyesvonat	— —	éjjel	12 óra — —

Korda Imre,

felelős szerkesztő és kiadó-tulajdonos.

NYILT-TÉR.

Köszönetnyilvánítás.

Több mint egy fél évig oly homályosan láttam szemelőm, hogy két lépéssel alig ismertem fel lam-róeimet. — Dr. H a a s i e r József ur türelmes gyógykezelése folytán, 6 hét alatt úgy meggyógyultak szemem, hogy most már a lehető legtávolabbra igen tisztán látok — s így nem mulasztatom el, hogy nyilvánosan is, fent nevezett orvos urnak legbálsabb köszönetet ki ne nyilvánítsam. Halas, 1883. decz. 14. Nagy S. Sándor molnar.

Hirdetések.

Só- és liszt-raktár.

Van szerencsém a nagyérdemű közönséget értesíteni, hogy

só- és liszt-raktáramat

legújában tetemesen megnagyobbítottam. A nevezett cikkek kaphatók nálam nagyban és kicsinyben. A só ára kicsinyben **11 frt 20 kr.** méter-mázsánként. Nagyobb vételeknél az árak azonosak a kir. sóraktárakbeli árakkal.

Lisztraktáramban a legfinomabb hengermalmi lisztek, úgy szintén minden lisztnemok kitűnő minőségben a legjutányosabb áron kaphatók. Cikkeit a t. közönség figyelmébe ajánlom.

Kohn Sándor

saját házában.

Eladó ház. Csönka B. Imre a III. tizedben 825. szám alatt a temető soron a vasúti állomás közelében levő lakházát örök áron szabad kézből eladja. A föltételek megtehetőek a tulajdonosnál.

Jelentés.

Az általam már hirdetott szőpírás és német nyelvbeli esti tanfolyam megnyitattik a folyó hó 18-án s tart 8 hóig, melyről a legalkoróbb eredményt ígérhetem. — Felvételnek különösen a gazdálkodók felnőttiai és leányai. Az egész tanfolyam taníttja 16 frt. vagyontalanabbak csak a felét fizetik. A beiratás történi naponta az isr. lakókban aloírtnál, s hol az előadás is tartatni fog.

Weisz Jakab.